איכא דאמרי א"ר יוסף אפילו יותר מאלפים. ומסיק רב יוסף כשהמוט יורד כנגדו מירי ולפי המסקנא זו לא קאי רב יוסף מהכנעה כדאמר עד השתא דהא אמרינן לעיל דמודדו מדידה יפה אלא אדרב יהודה קאי דאמר כשהמוט יורד כנגדו מודדו מדידה יפה וקמ"ל דאפילו יתר מאלפים מודדו מדידה יפה:

וכי אין חוט המשקולת יורד כנגדו עד כמה אמר אביימי עד ד"א. פי' רבינו שמואל ואין חילוק בין עמוק נ' לק' או אלף או אלפים אע"פ שב' אמות שיפוע של דבר מועט נוח להשתמש יותר מארבע אמות שיפוע של דבר גדול:

אבל מתלקט י' מתוך ה' מודדו מדידה יפה. [והאי מודדו מדידה יפה] דהכא לא פ"ה כהסיא דלעיל שמדלג כל השיפוע אלא אדרבא אין מבליע ואין מקדר אלא מודד כל השיפוע דכקרקע חלקה דמיא ורלה דה"ה דבגיא וגדר אם מתלקט י' מתוך ה' דכקרקע חלקה דמי והשתא איכא ד' דיעות כתוב והר דאם מתלקט י' מתוך ה' מודד כקרקע חלקה ואם מתלקט י' מתוך ד' מבליע ואם אין יכול להבליע מקדר ואי לא ניחא תשמישי' אומדו והולך לו ואם חוט יורד כנגדו מדלג כל השיפוע וכגיא אין חילוק בין ניחא תשמישי' ללא ניחא תשמישי' כדפרישת ולהאי ליטנא דרבא לא ידענא מאי קורין לא ניחא תשמיש' ומאי קורין לא ניחא תשמיש' אבל בלשון אחרון דרבא דאמר מתלקט י' מתוך ה' מבליע ומתלקט י' מתוך ד' אומדו והולך לו והיינו לא ניחא תשמישתא ולפ"ז הלשון אין כתוב והר כי אם שלשה דיעות מתלקט י' מתוך ה' מבליע ומתוך ד' אומדו ואזוב יורד כנגדו מדלג כל השיפוע כך סוגיא זו מפורשת לפי שיטת הקונטרס ור"ת מפרש דאזוב המשקולת קרי לכל דבר משופע ואלא שאין בו מורד ועיכוב שיוכל אדם לעמוד שם והיינו משקולת ותרגומא יתאלהו בשרש (ישעיה מד) (פ) ימסר במתקלא אפי' יהא משופע בשיפוע הרבה נקרא משקולת הואיל והוא משופע ואלא ביותר וה"פ לא שנו אלא שאין חוט המשקולת יורד כנגדו פי' שאין בחוט המשקולת שיוכל אדם לרדת בו ולעלות דהואיל דלא חזי להילוך הקילו בו להבליעו אבל חוט המשקולת יורד כנגדו שיש בו מורד לירד ולעלות לא הקילו להבליעו אלא מודדו מדידה יפה לגמרי כי ההיא דלקמן דמן הדין בכ"מ היה (ו) למדוד כל השיפוע כדאמרינן לקמן אין מקדרין לא בערי מקלט כו' אלא שבתחומין הקילו להבליעו כשאין חוט המשקולת יורד כנגדו וכמה עומקו של גיא דמבליעין ל"ר יוסף אלפים אבל מאלפים ואילך לא הקיל בו אם להקל בו אם כשאין חוט המשקולת יורד כנגדו פי' רב יוסף קאי אמתניתין כשאין (מודד ב) חוט המשקולת יורד כנגדו ולכך מבליעין אפי' ביותר מאלפים ורבנן ואמרים כשחוט המשקולת יורד כנגדו דאפילו בחוט המשקולת היינו ביותר מק' לרבנן או ביותר מאלפים לאחרים עד כמה פי' עד כמה יהיה הגיא שמבליעין עד ד' אבל פחות מד' הוי כקרקע חלקה ומודד הכל אבל מתלקט י' מתוך ה' מבליע ומודד והולך לו פי' ר"ת דדוקא בהר שעשוי בידי שמים הקילו להיות אומדו אבל גיא שעשוי בידי אדם כדרך שעושין גיאות ועמקים סביבות העיר לחוק לא הקילו להיות אומדו אלא אפילו אין חוט המשקולת יורד כנגדו דלא חזי להילוך מבליעו וכן גדר ורבינו שמואל גרס לעיל בברייתא הגיע לכותל יומד את הכותל והכי איתא בתוספתא [פ"ד] פי' יומד כל שיפוע הכותל ומוקי לה בדניחא תשמישתא והיינו במתלקט י' מתוך ה' ומתניתין דמבליעו במתלקט מתוך ד' והכי נמי מוקי לה רבא בגיטא קמא והא דקאמר התם בדניחא כו' היינו משום דברייתא גופא מייתי אגב גרדא ושייך שפיר ליטנא התם לא שנו דמבליע אלא כשאין חוט המשקולת יורד כנגדו כיון דאיכא ד"א לא בטלי וצריך להבליע אבל חוט המשקולת יורד כנגדו כיון דאין בשיפוע ד"א ועוד דאוקימנא מתניתין בדלא ניחא תשמישתא מדלג השיפוע ומודדו מדידה יפה וכמה עומקו של גיא דלא בטלי ד"א ומבליע אמר רבי יוסף אלפים אבל טפי מאלפים אפילו ארבע אמות אויר או יותר מדלג כל השיפוע ומידת חכמים כך הוא דפחות מארבע אמות לא תשיבי ואפילו בפחות מק' וד' אמות או יותר תשיבי עד אלפים טפי לא תשיבי איתיביה אבי עמוק ק' מבליעו ואם לאו אין מבליעו אלא מדלג כל השיפוע הוא דאמר כאחרים איכא דאמרי אמר רב יוסף אפילו ביותר מאלפים לא בטלי ארבע אמות ומבליע ה"ג התם כשחוט יורד כנגדו פירוש דרבנן ודאחרים דפחות מארבע תשיבי עד ק' לרבנן או עד אלפים לאחרים הכא כשאין חוט כו' דד' אמות תשיבי ולא אפילו ביותר מאלפים:

אין מודדין אלא מן המוטחה. פי' ר"ת דרך ישרה ומכוונת כנגד העיר (ז)ומומחה מלשון ומחה על כתף ים כנרת (במדבר לד) שלא יהא לנדי העיר למדוד שם אלפים לפי שפעמים יש שם קרקע חלקה ונוח למדוד ואחרי כן יהיה ליפה ובא לו כנגד העיר ולופה כנגד מידתו אין לו לעשות כן משום דפעמים יש שם כנגד העיר הרים וגאיות שיש לו להבליע או לקדר:

למקוס

אבל חוט המשקולת יורד כנגדו מודדו מדידה יפה וכמה עומקו של גיא אמר רב יוסף אלפים איתיביה אביי עמוק ק' ורוחב נ' מבליעו ואם לאו אין מבליעו הוא דאמר כאחרים דתניא אחרים אומרים אפילו עמוק אלפים ורוחב נ' מבליעו איכא דאמרי אמר רב יוסף אפילו יתר מאלפים כמאן דלא כת"ק ולא כאחרים התם שאין חוט המשקולת יורד כנגדו הכא בחוט המשקולת יורד כנגדו וכי אין חוט המשקולת יורד כנגדו עד כמה אמר אביימי ד' וכן תני רמי בר יחזקאל ד': הגיע להר מבליעו וחוזר למידתו: אמר רבא לא שנו אלא בהר המתלקט י' מתוך ד' אבל בהר המתלקט י' מתוך ה' מודדו מדידה יפה רב הונא בריה דרב נתן מתני לקולא אמר רבא אלא שנו אלא בהר המתלקט עשרה מתוך חמש אבל בהר המתלקט עשרה מתוך ד' אומדו והולך לו: ובלבד שלא יצא חוץ לתחום: מאי טעמא אמר רב כהנא גזירה שמא יאמרו מדת תחומין באה לכאן: אם אינו יכול להבליעו: תנו רבנן כיצד מקדרין תחתון כנגד לבו עליון כנגד מרגלותיו אמר אביי (ח)נקיטינן אין מקדרין אלא בחבל של ארבע אמות (ט)אמר ר"ג אמר רבה בר אבוה (ח) (נקיטינן) אין מקדרין (ט) לא בעגלה ערופה ולא בערי מקלט מפני שהן של תורה: **מתני'** אין מודדין אלא מן המומחה ריבה למקום א' ומיעט למקום אחר שומעין למקום שריבה ריבה לאחד ומיעט לאחד (י)שומעין למרובה (כ)ואפילו עבר אפילו שפחה נאמנין לומר עד כאן תחום שבת שלא אמרו חכמים את הדבר להחמיר אלא להקל:

גמ'

אכל אם היה חוט המשקולת יורד כנגדו. שפתו זקופה מאד שאין מתרחקת שפת תחתיתו מכנגד שפת גוכהו ד"א אין (ג) מידת מדרונו ממעט מידת התחום ע"י קידור אלא נכנס לתוכו ומודד קרקעיתו מדידה יפה כקרקע חלקה ויולא לשפתו ומשלים מדמו והולך: **כמה עומקו של גיא.** דגימא מבליעו כשהוא רחב נ': **אלפים.** אבל יותר מכאן אפי' יכול להבליעו אינו מבליעו אלא מקדר: **כשאין חוט המשקולת יורד כנגדו.** פלוגתא דת"ק ואחרים הלכך כיון דחזי להילוך קלת אזלינן ביה לחומרא: **עד כמה.** יתרחק המשקולת מכנגדו דקרי ליה אין יורד ונתמיד ביה: **במתלקט י' מתוך ד'.** הכא ללקוט כמה הוא מגביה והולך מוצא י' טפחים גובה קודם שיגיע להילוך ד"א אבל מתוך חמש כקרקע חלקה דמי ומודדו מדידה יפה ואין כאן לא הבלעה ולא קידור: **מפני לקולא.** דהר משופע הוא דבעינן הבלעה או קידור אבל בזקוף אומר בעלמא: **שלא יצא חוץ לתחום.** הא פרשינן לעיל(פ): **בערי מקלט.** בתחום ערי מקלט לקלוט דתנן (מכות דף יא:) כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט: **בעגלה ערופה.** כשמודדין לידע איזו היא קרובה אל החלל: **מפני.** שמדידתן מן התורה הלכך (ד) לא משערינן בהו מידי אלא מודדין הרים וגאיות כקרקע חלקה: **מתני'** ה"ג **אין מודדין אלא מומחה.** נקי במדידה: **ריבה במקום אחד ומיעט במקום אחר.** שנמצאו שימני תחום קרן זה ארוכין ובולטין מכנגד שימני תחום קרן שכנגדו: **שומעין למקום שריבה.** (ומה) ומוליאין מידה הקלה כנגדה מפני שלא תמת מתחילה החבל כל צרכו ונתקצר ולריך למותחו בכל כחו והכי תניא נמי בתוספתא [פפ"ד]: **ריבה לא' ומיעט לאחד.** מפרש בגמ' (עט.): **שלא אמרו חכמים כו'.** כשגזרו שלא לצאת חוץ לתחום לא אמרו להחמיר בתחומין אלא להקל בתחומין:

גמ'

(פ) [עי' פירש"י לעיל ה. ד"ה והלתמר דיינו], (ב) [לעיל לה:], (ג) [בפ"ה: לאחר], (ד) [ב' תוס' לקמן נט. ד"ה אפילו], (ה) [ע"פ ד"ה וכלבון], (ו) רש"ל, (ז) [מהא דירושל' אמתני' דאמר ההדיוט הריבה אין שומעין משמע בפרש"י, מ"מ] [ועיין תוספות מדשם שדחה דברי מ"מ].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רבה בר אבוה (נקיטינן) מז"מ וכ"ג ס"ל אין זה יכן בתלמדי לא גרים ליה ועיין לעיל דף לה ע"ב: (ב) שם אין מקדרין לא בערי מקלט ולא בעגלה ערופה מפני כו' כל"ל: (ג) רש"י ד"ה אבל אם יכו' ד' אמות אין מדבריו ממעט מידת כל"ל ומיכן מידת נמחק: (ד) ד"ה מפני וכו' הילכך לא משגינן בהו מידי: (ה) תוס' ד"ה אבל וכו' ותרגום יתאלהו כשרש מסר ליה במתקלתא כ"ג פי' משוכו המשקולת: (ו) באר"ד בכל מקום היה ראוי למדוד:

מוסף רש"י

נקיטינן. מסורת מתלמידיו, מנהג מרבותיו (לעיל ה.). **אין מקדרין לא בעגלה ערופה.** כשבא למדוד את הערים שבכיכות החלל לידע איזו היא קרובה מכולן, מודד את ההרים ואת הגאיות כמות שהן ולא על פי שהמדרון מרבה את המדה ומרחיק את העיר (לעיל לה:). **ולא בערי מקלט.** בתחום ערי מקלט, דקי"ל (מכות יא:) כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט (לעיל לה:).

מסורת הש"ס

(ח) [עי' לעיל לה. ד"ה אבל אם יכו' ד' אמות אין מדבריו ממעט מידת כל"ל ומיכן מידת נמחק: (ד) ד"ה מפני וכו' הילכך לא משגינן בהו מידי: (ה) תוס' ד"ה אבל וכו' ותרגום יתאלהו כשרש מסר ליה במתקלתא כ"ג פי' משוכו המשקולת: (ו) באר"ד בכל מקום היה ראוי למדוד:

מוסף רש"י

נקיטינן. מסורת מתלמידיו, מנהג מרבותיו (לעיל ה.). **אין מקדרין לא בעגלה ערופה.** כשבא למדוד את הערים שבכיכות החלל לידע איזו היא קרובה מכולן, מודד את ההרים ואת הגאיות כמות שהן ולא על פי שהמדרון מרבה את המדה ומרחיק את העיר (לעיל לה:). **ולא בערי מקלט.** בתחום ערי מקלט, דקי"ל (מכות יא:) כשם שהעיר קולטת כך תחומה קולט (לעיל לה:).

עין משפט נר מצוה

לד א ב ג מי' פכ"ח מהל' שבת הל' טו טו טוש"ע א"ח סי' שלט סעיף ד:
לה ד מי' פ"ט מהל' חולה הלכה ד סמג עשין עח:
לו ה מי' פכ"ח מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין קו טוש"ע א"ח סי' שנ"ו (סעיף ד) וסעיף ז:
לז ו מי' שם הלכה יט טוש"ע שם סעיף יא:

רבינו חננאל

אבל חוט המשקולת יורד כנגדו מודדו מדידה יפה. וכמה עומקו של גיא. אמר רב יוסף אלפים. והוא דאמר כאחרים. דתניא אחרים אומרים אפילו עמוק אלפים ורחב המשים מבליעו. וחכמים אר' עמוק ק' ורחב נ' מבליעו ואם לאו אין מבליעו. איכא דאמרי [אמר] רב יוסף אפילו יותר מאלפים. א"ל אביי כמן לא כרבנן ולא כאחרים. ושנינן כי אמר רב יוסף בשאין חוט המשקולת יורד כנגדו. וכי חוט המשקולת יורד כנגדו מודדו מדידה יפה. עד כמה. אמר אביי עד ארבעה. ירושלמי כיצד מודדין את הנחל. צר מלמעלה ורחב מלמטה עד נ' אמה אתה רואה אותו כאילו (ראה) [מלא] עפר או צרורות. ואם לאו אתה [ראה אותו] כאילו מטרפס ועולה מטרפס ויורד. היה הנחל מעוקם ר' חסדאי אר' נוטל מצופות ומשפר בה בעיניו במישור וחזור ועושה כן בהר. הגיע להר מבליעו וחזר למידתו. אמר רבה לא שנו אלא (נהר) [בהר] המתלקט עשרה מתוך ארבע אמות שעולה כמין גבשושית יתר משיעור שליש ואין החבל נמתח. אבל הר המתלקט י' טפחים מתוך (ד') [ה'] אמות. נוח הוא למדידה. מודדו מדידה יפה. כי גבשושיתו שליש. כי הא דתניא כל כוכשי כבשים שלש אמות לאמה חרץ מכבשו של מזבח שהוא מתוך שלוש ומחצה ואצבע וחצי אצבע (ו). **ובלבד שלא יצא חוץ לתחום.** מאי כדי שלא יבואו לטעות הרואין ויאמרו מידת תחומין באה לכאן. **ואם אינו יכול להבליעו מקדר.** כיצד מקדד תנא תחתון כנגד לבו ועליון כנגד מרגלותיו. אמר אביי נקטינן אין מקדדין אלא בחבל של ד' אמות. אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה. אין מקדדין לא בעגלה ערופה. ולא בערי מקלט. מפני שהן של תורה. מתני' אין מודדין אלא מן המומחה. פירוש מקום ישרה מלשון ומחה [על כתף ים כנרת].

(ו) שם בגמ' הני ושלים מלבא וכ"ש בתוס'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com